

Je Vaše dieťa pripravené na vstup do 1. ročníka ZŠ?

Vstup do školy je pre dieťa obrovskou zmenou, ktorú očakáva s napätím a zväčša aj s radosťou. Rovnako intenzívne to prežívajú aj rodičia. Na to, aby sa dieťaťu darilo a malo pocit šťastia a úspechu je potrebná určitá úroveň pripravenosti z hľadiska telesného i duševného vývinu.

Fyzickú (telesnú) zrelosť posúdia detskí lekári pri predškolských zdravotných prehliadkach.

Psychickú (duševnú) zrelosť posudzujú bezplatne na žiadosť rodiča (zákonného zástupcu) psychológovia v centrách pedagogicko - psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP). Je daná úrovňou vývinu :

- Reči
- Motoriky – hrubej aj jemnej
- Poznávacích procesov – zrakového a sluchového vnímania, pamäti, úmyselnej pozornosti, myslenia a predstavivosti
- Sociálnej a emocionálnej spôsobilosti
- Práceschopnosti dieťaťa

Ak máte pochybnosti o tom, či je Vaše dieťa dostatočne pripravené pre školskú dochádzku, navštívte CPPPaP vo Vašom obvode, okolí. Psychológ dokáže presnejšie zistiť úroveň školskej pripravenosti Vášho dieťaťa a poradí Vám ako môžete svoje dieťa pripravovať na školu v tej oblasti, v ktorej má ešte problémy a poskytne Vám bezplatne aj vhodné podnety a materiály.

Pokiaľ dieťa zaostáva vo viacerých oblastiach zvládnutie nárokov základnej školy mu môže spôsobiť výrazné problémy. Podľa zákona však môže poradenské zariadenie spolu s riaditeľstvom základnej školy a so súhlasom rodiča(zákonného zástupcu) odložiť dieťaťu povinnú školskú dochádzku o jeden rok.

Čo by mal budúci prvák zvládať?

Sebaobslužné činnosti:

- samostatne sa obliecť a obuť
- pozapínať si gombíky a zaviazať šnúrky
- samostatne sa najesť a umyť
- samostatne sa obslúžiť na WC

V reči:

- správne vyslovovať všetky hlásky čisto a zrozumiteľne
- vyjadrovať sa plynule aj v zložitejších vetách, zapojiť sa do rozhovoru
- nezajakávať sa pri reči

- rozprávať obsah krátkej rozprávky a rozumieť jej obsahu
- mať dostatočný rozsah slovnej zásoby
- gramaticky správne sa vyjadrovať
- deliť slová na slabiky (v riekankách)
- určiť slabiku, príp. hlásku, ktorou sa slovo začína, končí, príp. vysloviť krátke slovo samostatne po hláskach
- naučiť sa naspamäť detskú pesničku alebo básničku

V oblasti motoriky:

- skákať (aj na jednej nohe)
- behať, preliezať
- chytať a hádzať loptu
- skákať cez švihadlo, robiť kotrmelce
- nakresliť postavu so všetkými základnými znakmi
- kresliť tak, že línie sú pevné a neroztrasené
- vyfarbiť obrázky podľa predlohy
- modelovať, navliekať korálky
- vystrihnúť jednoduchý tvar podľa predkreslenej čiary

V oblasti pozornosti a poznania:

- vydrží pri hre alebo inej činnosti 15-20 minút
- začatú prácu alebo hru dokončí, nezačína neustále niečo nové, neodbieha
- pozná základné farby
- spočíta predmety do desať
- vie rozlišovať, čo je viac, menej, veľa, málo, trochu
- dokáže sa orientovať v priestore, vie kde je "vpredu", "vzadu", "hore", "dole", "vpravo", "vľavo"
- dokáže zovšeobecňovať – nájsť spoločnú vlastnosť pre skupinu predmetov, slov

V správaní:

- na nové prostredie a osoby si zvyká bez väčších problémov (neplače, neskrýva sa za rodičov, neuteká)
- väčšinou sa hrá spoločne s deťmi, nestráni sa ich spoločnosti, nie je medzi deťmi bojzlivé a plačlivé
- nie je agresívne, spory s deťmi dokáže riešiť väčšinou bez bitky, hádky, vzdorovitosti
- nemali by sa prejavovať zlozvyky, ako napríklad: cmúľanie prstov, ohrýzanie nechtov, časté pokašliavanie, žmurkanie
- nepomočuje sa

Nie všetky deti pri vstupe do ZŠ dosahujú požadovanú úroveň. Niekoľkomesačné obdobie od zápisu do 1. ročníka po začiatok školskej dochádzky možno využiť na precvičenie alebo rozvoj niektorých z uvedených funkcií a predísť tak sklamaniam dieťaťa a rodiča z prvých neúspechov v škole.

Aktivity rozvíjajúce oblasti nevyhnutné pre úspešné napredovanie v škole

Oblasť, v ktorých je treba pripraviť dieťa na školu je niekoľko. Nedajú sa síce celkom oddeliť, pretože sa často prekrývajú, no napriek tomu ich môžeme zámerné cvičiť.

Na nasledujúcich stránkach nájdete námety, pomocou ktorých môžete hravým spôsobom rozvíjať u svojho dieťaťa zručnosti, ktoré sú predpokladom pre úspešný štart v škole. Je možné ich doplniť o analogické cvičenia a hry, ktoré sú bežne dostupné v obchodoch.

Cvičenia môžu byť pre vás ukazovateľom, v ktorej oblasti je potrebné vaše dieťa viac stimulovať. Môžete ich postupne realizovať doma a sami sa presvedčiť, či je miera pripravenosti Vášho dieťaťa dostatočná. Uvedené cvičenia nemajú byť v nijakom prípade drilom. Majú sa uskutočňovať v pokojnej atmosfére, dieťa sa má na úlohy tešiť. Na jedno cvičenie je dobré vymedziť si každý deň 10-15 minút (pri náročnejších stačí 7-10 minút). To je doba, ktorú by sa predškolač už mal vedieť sústrediť.

Verím, že spolu s dieťaťom zažijete veľa príjemných chvíľ a zároveň mu tak hravým spôsobom uľahčíte vstup do školy.

Cvičenia sú vhodné i pre deti školského veku, ktorým deficit v jednotlivých oblastiach spôsobujú ťažkosti pri osvojovaní čítania, písania, matematiky.

JEMNÁ MOTORIKA

Cieľom týchto cvičení je rozvíjať jemné prstové svalstvo ruky a pohybovú schopnosť ruky, aby dieťa zvládlo písanie v škole.

Trénujeme:

- zapínanie a rozopínanie gombíkov, zaväzovanie, šnúrok, zapínanie zipsu
- navliekanie korálok, gombíkov, cestovín
- namotávanie vlny
- obliekanie bábik
- detské hry typu mozaiky, stavebnice, puzzle
- modelovanie z plastelíny, cesta alebo drôtu
- kreslenie prstom do hlíny, piesku, na papier
- obkresľovanie línií obrázkov
- vykresľovanie omal'ovávaniek – čiary nesmú presahovať líniu obrázkov
- strihanie – nožnicami určenými pre deti

Konkrétne cvičenia:

Pred každým cvičením kresebného prejavu necháme dieťa uvoľniť ruku. Vo vzduchu si rukou skúša pohyb, ktorý potom bude kresliť, napr. pred „klbkami krúži“ a pod.

1. Uvoľňovacie cvičenia spočívajú v kruživých a kmitavých pohyboch rúk

(rameno, lakeť, zápäsie, prsty) a v kreslení kruhov, elíps, čiar, krížikov, vlnoviek, slučiek, kopčekov a jamiiek na veľké plochy, najlepšie v stoji, neskôr obomi rukami.

2. Podľa možností upevníme väčší kus papiera (napr. baliaci) na stenu alebo dvere a necháme dieťa uvoľnenou rukou čmárať po celej ploche (pohyb lopty, ktorá sa guľa sem a tam, viackrát za sebou (otáčanie kolies, namotávanie vlny). Najlepšia na písanie je krieda, hrubá tuha, neskôr voskovka, pastelka.

3. Vytrhávanie kúskov farebného papiera - biely list papiera najprv dieťa „pomaluje“ ľubovoľnou farbou a potom vytrháva listy stromov, plody, mraky a pod.

4. Posediačky cvičíme dotyky mäkkej ceruzky na voľný list papiera - bodky (ako zobkanie kuriatka, sneženie).

5. Odstrihovanie rohov z papiera - možno použiť i staré noviny. Dieťa odstrihuje jednotlivé rohy tak dlho, až papier rozstrihá na malé kúsky (papierový sneh).

6. Vystrihovanie pášikov z papiera - dieťa strihá prúžky ľubovoľne široké.

7. Strihanie podľa nakreslených čiar - možno použiť aj vymaľované omaľovánky, staré pohľadnice.

8. Cvičenie priamych čiar písaných rôznym smerom bez pohybu papiera (postojacky) – na voľný list papiera nakreslíme niekoľko rôznofarebných bodov, dieťa ich potom priamymi čiarami spája.

9. Cvičenie priamych čiar písaných rovným smerom (posediačky). Predkreslíme dvojice farebných bodov tak, aby ich dieťa spájalo vodorovne, smerom zľava doprava (jazda auta, dosky).

10. Rytinizované písanie – dieťa píše napr. čiarky, kopčeky súčasne s recitáciou alebo spievaním. Zápis môže robiť na slová alebo slabiky.

Napr. Pec nám spadla, pec nám spadla, ktože nám ju opraví?

11. Vystrihovanie zložitejších obrazcov (predkreslený domček, lopta, strom, auto).

12. Cvičenie kresby dolného oblúka (let vtáka, hojdačka). Dieťa kreslí vždy zľava doprava na veľký papier.

13. Cvičenie kresby horného oblúka opäť zľava doprava (hory a údolia, poskoky žaby).

14. Dieťa vystrihne jednotlivé predkreslené geometrické obrazce: štvorec, trojuholník, kruh. Pokúsi sa z nich za pomoci rodiča nalepiť na ďalší list papiera obrázky - domček, panáčika, vláčik, kvet.

15. Kreslenie vlnoviek zľava doprava na veľký papier (vlny na mori na potôčiku).

16. Modelovanie z plastelíny (jabĺčka, hrušky, mištičky, zvieratá).

17. Šikmá čiara zhora dolu - opäť použijeme veľký list papiera a mäkkú ceruzku (prší).

ZRAKOVÉ VNÍMANIE, PAMAŤ A POZORNOSŤ

Cieľom týchto cvičení je rozvinúť pozornosť, postreh, predstavivosť, ktoré sú veľmi dôležitými predpokladmi na zvládnutie školských nárokov.

Vhodnými činnosťami sú:

- rozprávanie o obrázkoch
- triedenie predmetov
- skladanie obrázkov podľa predlohy
- mozaiky, skladačky
- skladanie obrázkov z kociek

Konkrétne cvičenia:

1. Hľadanie rôznych objektov, ktoré určí dospelý, príp. dieťa, pri pohľade z okna (hra „Čo vidíme z okna?“)
2. Rozlišujeme predmety v okolí - dieťa v miestnosti ukáže na všetky veci zelené, guľaté, drevené a pod. Vonku môže hľadať autá rovnakej farby, značky, rovnako vysoké budovy a pod (hra „Vidím, čo ty nevidíš“)
3. V krabičke medzi veľkými gombíkmi hľadáme malý, medzi modrými guľôčkami zelené, medzi rovnakými kockami jednu odlišnú.
4. Triedenie drobných predmetov podľa:
 - a) farby, farebných odtieňov - na jednu stranu červené kocky, na druhú modré.
 - b) veľkosti - veľké a malé gombíky, korálky, kocky, semenka a pod.
 - c) materiálu - veci sklenené, drevené, kovové, z umelej hmoty.
5. Vyfarbovanie mozaiky plôch podľa daných značiek (hviezdičky žlté, bodky červená...), po splnení úlohy vystúpi zo zmesi čiar obrázkov
6. Zo zápaliek postavíme niekoľko rovnakých obrázkov (domčeky, vláčiky a pod.), z nich iba jeden je úplný a u ostatných vždy niektorá zo zápaliek chýba. Dieťa potom chýbajúce zápalky doplní tak, aby všetky obrázky boli úplné.
7. Podobne môžeme predkresliť vedľa jedného úplného obrázku niekoľko neúplných, ktoré má dieťa dokresliť.
8. Vyhľadať medzi niekoľkými obrázkami rovnaké - použijeme obrázky z Pexesa, vyberieme spočiatku iba 4 dvojice, postupne pridávame do osem. Ak sa dieťaťu triedenie obrázkov darí bez veľkých problémov, zahráme sa s ním hru podľa návodu- začíname opäť s menším počtom dvojíc.
9. Rozstriháme jednoduchý obrázok (pohľadnicu, obrázok z časopisu) na 2-3 kusy a dieťa ju skladá. Postupne zvyšujeme náročnosť a obrázky striháme na menšie a nepravidelnejšie tvary.
10. Hľadanie odlišností dvoch podobných obrázkov (často sa vyskytuje v rôznych detských časopisoch, je určené v koľkých detailoch sa líšia)
11. Hľadanie dvoch rovnakých obrázkov medzi podobnými obrázkami
12. Dokresľovanie obrázkov alebo písmen
13. Podčiarkovanie, vyfarbovanie písmena v skupine rôznych písmen, v texte, v časopise- dieťa nemusí písmeno poznať, hľadá len určený tvar
14. Rozlišovanie rovnakých a stranovo prevrátených tvarov a obrazcov (opačne otočená stolička, prevrátená loď, rovnaké a stranovo prevrátené obrázky)

bábiky), ktoré označí, príp. triedi na jednu kopu rovnaké a na druhu zrkadlovo otočené

15. Hra: „*Čo chýba na stole?*“ Na stôl položíme niekoľko ľubovoľných predmetov (6-8), potom niektorý schováme a dieťa háda, čo chýba.

16. Hra: „*Čo sa zmenilo?*“

a) V miestnosti premiestnime niektorý predmet a dieťa má postrehnúť zmenu v usporiadaní.

b) Čo sa zmenilo na mame, na ceste do MŠ a pod.

c) Postavíme stavbu z kociek a opäť po prezretí niečo zmeníme.

17. Dokresľovanie obrázkov podľa osi súmernosti

Koordinácia činnosti ruky a oka

1. „*Labyrint z nite*“ - na veľký hárok papiera položíme 3 nite rôznej farby tak, aby sa krížili a tvorili oblúky. Dieťa prstom sleduje každú niť od začiatku po koniec.

2. Sledovanie čiary prstom, pastelkou – labyrint, prepletené čiary, obkresľovanie rôznych obrázkov, vytvorených jednou neprerušovanou čiarou.

3. Spájanie dvoch obrázkov ležiacich oproti sebe (*pes-kosť, mačka-myš*)

4. Hľadanie správnej cesty pre guľičku labyrintu – pomocou jemných pohybov doštičkou (rôzne typy labyrintov sa dajú kúpiť v hračkárstve), zakresľovanie správnej cesty do rozličných pracovných listov.

5. Obkresľovanie cez priesvitný papier alebo fóliu.

6. Dokresľovanie vybodkovaného obrázka

7. Spájanie bodov podľa predkresleného vzoru.

8. Príp. prekresľovanie tvarov, obrázkov zakreslených v štvorcovej sieti, čo je už náročnejšie

SLUCHOVÉ VNÍMANIE

Cieľom cvikov zvyšujúcich schopnosť sluchového rozlišovania je pripraviť dieťa na čítanie a písanie.

K tomu je potrebné, aby dieťa poznalo rytmus jednotlivých slov, členilo slová na slabiky, počulo izolovane jednotlivé hlásky v jednotlivých jednoduchých slovách, diferencovalo tvrdé a mäkké slabiky, znelé a neznelé hlásky (dy - di, ty - ti, ny - ni, b - p, d - t, c - z ...) v slovách. Výraznejšie ťažkosti v tejto oblasti môžu nastať u detí s poruchami reči, kde je potrebná logopedická náprava. V prípade, že dieťa logopéda navštevuje, doporučujeme poradiť sa s ním v ďalších vhodných cvikoch.

Vhodnými činnosťami sú:

- poznávanie zvukov v prírode, na ulici
- počúvanie hudby, rozprávok
- rozprávanie o počúvaných rozprávkach
- opakovanie rytmov, hry so slovami.

Nácvik začíname poznávaním zvukov predmetov, určovania dĺžky, intenzity zvuku, poznávaním piesní podľa melódie

Cvičenie sluchu:

1. Hra „ *Koľkokrát písknem, toľkokrát tleskneš* “. Dieťa najprv počúva, potom tleskne (poskočí, zamáva a pod.), môže nájsť na kocke rovnaký počet bodiek.
2. Hra : „ *Odkiaľ to bolo?* “ Dieťa zavrie oči a my zaťukáme alebo udrieme do nábytku a pýtame sa: „Odkiaľ to bolo? Ukáž mi, odkiaľ sa to ozvalo.“
3. Hra : „ *Čo to bolo?* “ Dieťa zavrie oči a my zašušíme papierom, cinkneme lyžicou o tanier, zahrkáme kľúčami a pod. Pýtame sa: „Čo to bolo? Aký zvuk si počul?“
4. V miestnosti schováme budík, necháme ho tikať, alebo zvoniť a podľa zvuku ho dieťa hľadá.

Cvičenie rytmu a sluchovej pamäti:

1. Vytlieskávame jednoduché riekanky a pesničky (Pec nám spadla, Jedna druhej riekla). Možno použiť aj detské knižky - leporelá.
2. Spolu s dieťaťom vytlieskávame jednoduché slová, napr. mama. Najskôr ho spolu vyslovíme a ak dieťa bez ťažkostí s nami slovo vytlieska, povieme: „Vytlieskaj slovo sám, nahlas ho vyslovuj podľa rytmu.“ Delíme ich na slabiky. Predriekame ďalšie slová. Postupne zvyšujeme náročnosť počtom slabík v slove až keď dieťa bezchybne zvládne krátke slová.
3. Porovnávanie dvoch rytmov, reprodukcia ťukaním, dupaním, dotykom
4. Sluchovú pamäť cvičíme za pomoci krátkych básničiek a riekaničiek, pri ktorých rytmus uľahčuje zapamätanie
5. Zoradovanie predložených obrázkov (cca 6-8) podľa predošlej slovnej inštrukcie
6. Pri rozprávaní rozprávky robíme chyby (pridáme slovo, ktoré tam nepatrí, zmeníme obsah – Modrá Čiapočka, išla cez lúku, niesla si v košíku cvičky). Dieťa reaguje na chybu a opravuje ich. Vymýšľame slová s rovnakým slovným základom
7. Dieťaťu predriekame básničku a ono ju opakuje (najskôr 1. riadok, dieťa zopakuje, 2., dieťa zopakuje, potom 1. aj 2. a dieťa zopakuje). Vhodné je vyberať cca štvorriadkové básne (riekanky a pod.), pri ktorých, uvedeným spôsobom, nakoniec dieťa zopakuje celú báseň naraz.
8. Slovnými hrami typu: *Išla babka na trh a kúpila tam ...* Každý doplní jedno slovo (...*hrušku – hrušku a jablko – hrušku, jablko a slivky...*). Variantov je množstvo: v obchode predávajú ..., na záhrade rastie..., keď mi je zima, oblečiem si ..., mama varí polievku a dá do nej...
9. Necháme dieťa vybavovať jednoduché odkazy, rozprávať čo robilo v našej neprítomnosti a pod.
10. Dieťaťu povieme vetu - najprv s piatimi slovami, napr.: „Katka vstala a umyla sa.“ Dieťa vetu opakuje. Počet slov vo vetách postupne zvyšujeme.

11. Pri čítaní príbehov a rozprávok sledujeme pozornosť dieťaťa. Ak je unavené, prestaneme a pokračujeme o chvíľu. Potom dieťa necháme rozprávať samostatne, najprv za pomoci obrázkov- je nutné vybrať bohato ilustrované knihy alebo časopisy pre deti (Slniečko, kreslené seriály a pod.)

Cvičenie sluchovej analýzy a syntézy:

Schopnosť rozkladať a skladať slová na slabiky a hlásky je veľmi dôležitá pre úspešné osvojovanie si čítania a písania. Zvládnutie sluchovej syntézy je predpokladom pre zvládnutie čítania. Analýza je východiskom pre písanie.

1. Pri nácviku sluchovej analýzy vychádzame zo schopnosti:

- členiť vetu na slová, určiť ich počet, poradie (ktoré slovo bolo prvé, posledné a pod.) Napr. hra „*Koľko slov má veta*“? Hovoríme dieťaťu krátke 3-4 slovné vety. Dieťa má hádať koľko slov počulo, povedať nahlas každé slovo osobitne, zatlieskať toľkokrát koľko slov počulo, príp. môže zapísať na papier čiarkami počet slov
- deliť slová na slabiky
- deliť slabiky a slová na hlásky, pričom postupujeme rovnako ako pri členení vety

2. Vyhľadávať slová, ktoré majú určitú slabiku alebo hlásku na začiatku, na konci (osvedčená je hra na „*Slovnú reťaz*“, v ktorej vymyslené slovo musí začínať na poslednú slabiku /hlásku/ predchádzajúceho slova)

3. Položíme na stôl niekoľko predmetov (hračky, predmety dennej potreby pod.) a vyslovíme prvú slabiku niektorého z nich. Dieťa má potom slovo doplniť napr. „Ktorá z vecí na stole začína na bá?“ Dieťa doplní bábika. Ak je táto hra pre dieťa príliš zložitá na predmet ukážeme: Ukážeme na bábiku a povieme: „bá“ a dieťa doplní „bika“. Podobne pero, zošit, tanier.

4. „*Hádaj, ktoré slovo si myslím?*“ Povieme prvú slabiku slova, ktoré si myslíme, napr. „ka“ a dieťa háda: kabát, kalendár, kačka, kamarát a pod. Túto hru môžeme obmeniť na hľadanie bližšie určenej veci, napr.: „Je to v izbe, stojí to pri stole a začína to ...lam. Čo je to?“ (lampa).

5. Predložíme sadu obrázkov, napr. z pexesa, ktoré pomenujeme a vytlieskame v nich počet slabík . Potom dieťa hľadá obrázok, ktorý sa hodí na určitý počet tlesknutí, ťuknutí.

6. Po zvládnutí slabiky je možné prejsť na rozlišovanie jednotlivých hlások. Napr. „Hľadanie slov, ktoré začínajú rovnako“ („Zahráme sa hru. Ja ti poviem slovo a ty skúsiš vymyslieť iné, ktoré začína rovnako. Napr. taška.“ Dieťa pokračuje tabuľa, telefón ap. Pri hľadaní slov sa môžeme s dieťaťom striedať.

7. Určovanie poslednej slabiky, hlásky v slove („Povedz mi, čo počuješ na konci slova pes...počujeme tam s, však? A čo počuješ na konci slova dom?“ - les, atď.

8. Určenie miesta hlásky v slovách: „Povedz mi, či počuješ v slove pes...p... Povedz si to - p - pes.“ Ak dieťa porozumie úlohe, pýtame sa ďalej: „Kde ...p...počuješ?“ Dieťa odpovie : „Na začiatku.“ podobne: „Kde počuješ ...s...“

9. Určovanie poslednej hlásky v slove

Princíp sluchovej syntézy spočíva v schopnosti rozpoznať vyhláskované slovo.

Začíname:

jednoslabičnými slovami (*j-a, m-a, d-o, s-a, p-e-s, d-o-m, m-a-l*)

cez dvojslabičné (*m-a-m-a, mača, doma, delo, výlet, dukát, Tomáš*)

Po spoľahlivom zvládnutí prejdeme na slová:

trojslabičné (*maliny, motyka, telefón, vyletel*)

viacslabičné (*zavesený, kolobežka, lokomotíva, konvalinka*)

so spoluhláskovými skupinami (*krabica, kladivko, strom, prší, krtko, strnisko*)

Cvičenie fonematického rozlišovania a pamäti:

1. Dospelý hovorí dvojice podobných a rovnakých slov a dieťa určuje či, príp. v čom sa líšia (*napr. polica-palica, buk-puk, lečo-čelo, múka-lúka, mala-malá, babka-bábka, kvapka-kvapka, koza-kosa, kričí-kričí, pod'obe - po dobe*).

Pokiaľ sú slová rôzne, je dobré vymyslieť i vetu, aby vynikol rozdiel v ich zmysle.

2. Rozlišovanie jednotlivých zvukovo podobných slabík a hlások: „Poviem ti dve slová, ty si ich ešte raz nahlas zopakuješ a povieš, či sú alebo nie sú celkom rovnaké ako dvojčky.“ *Brum-bram, pes-pas, cvak-cvek, cimk-cink, pes-les, kosa-koza, bram-pram, sak-cak, bal-pal, brambram, dyk-dik* a ďalšie dvojice podobne znejúcich slov (aj nezmyselných).

CVIČENIA PRIESTOROVEJ A PRAVO-ĽAVEJ ORIENTÁCIE

1. Na vnímanie vlastného tela je vhodné zaviazať dieťaťu oči, ľahko sa dotknúť nejakého miesta na jeho tele a dieťa sa má dotknúť toho istého miesta, príp. pomenovať (pravé koleno...)

2. Spoznávanie predmetov za pomoci hmatu

3. Hra na „Sochy“ - dieťa opakuje postavenie inej osoby

4. Hra na „Zrkadlá“ – ako sochy, ale zrkadlovito

5. Rozlišovanie pojmov hore-dole, nad-pod, vrchný-spodný, vpredu-vzadu, prvý-posledný, pred-za, hneď pred-hneď za, vnútri, vonku, medzi, vedľa, vpravo-vľavo

6. Pri prechádzke môžeme menovať rôzne predmety nachádzajúce sa na ulici. Dieťa má pohotovo určiť, či sa nachádza na pravej alebo ľavej strane v smere chôdze

7. Precvičovanie pojmov vpravo, vľavo, hore, dole a ich kombinácií, za pomoci štvorca s farebnými rohmi, vyrobeného z výkresu. Dieťa ukazuje a pomenúva farbu, vpravo hore, vľavo dole, príp. určujú umiestnenie farby v priestore – červená je vľavo dole a pod. Výhodou tohto štvorca je možnosť rôzne ho otáčať

8. Ukazovanie časti tela pravou (ľavou) rukou. Dieťa má na sebe ukázať pravú ruku (oko, ucho, nohu). Pre ľahšie zapamätanie môžeme dieťaťu uviazať na pravú ruku šatku.

9. Detskú izbu rozdelíme na P a Ľ stranu. Dieťa vymenuje predmety, ktoré sa nachádzajú na P a potom na Ľ strane.
10. Plochu stola rozdelíme na P a Ľ stranu. Dieťa dostáva inštrukcie: „zober autíčko a ulož ho na P stranu, zober kocku a polož ju na Ľ stranu. Dieťa vymenuje, čo sa nachádza na P a čo na Ľ strane.
11. Manipulácia s predmetmi – umiestňovanie predmetov podľa pokynov (vpravo, vľavo,..)
12. Hra na hľadanie pokladu – doma, v prírode. Dieťa si precvičuje orientáciu a zároveň prekonáva rôzne úlohy. Skryjeme predmet a dieťa ho podľa inštrukcií musí nájsť.
13. Kresebný diktát (podobne aj s písmenkami) Dieťa kreslí podľa inštrukcií: nakresli na Ľ stranu dom, na P stranu slnko,...
14. Skladanie rozstrihaných geometrických tvarov (nie sú vhodné rozstrihané obrázky, kde sa dieťa orientuje podľa motívu)
15. Zložitou aktivitou je určovanie P a Ľ strany na druhej osobe (toto rozlišovanie dieťa zvláda v cca 9. roku života). Posadíme dieťa oproti sebe, ukazovák sa dotýkame miest v oblasti tváre (oko, ucho, nos, ...). Dieťa zrkadlovo napodobňuje pohyby.

MYSLENIE

Cieľom týchto cvičení je zvýšiť schopnosť logického uvažovania dieťaťa. Pre rozvoj myslenia je dôležité podporovať dieťa v logickom uvažovaní. Dieťaťu necháme možnosť úlohy samostatne dokončiť, pričom s ním hľadáme možné riešenia.

Súčasne s rozvojom myslenia a uvažovania sa rozvíja i reč dieťaťa. K tomu výrazne prispieva i každodenné rozprávanie s dieťaťom, či sme už s ním na prechádzke, nakupujeme a pod. Môžeme s dieťaťom hovoriť o bežných veciach (napr. ideme kúpiť niekoľko vecí, požiadame dieťa, čo nám má pripomenúť - trénujeme tým pamäť a orientáciu v bežných životných situáciách), o tom, čo robilo dieťa v našej neprítomnosti a naopak i my môžeme rozprávať svoje zážitky. Pokúsime sa nepoužívať odpoveď: „Teraz mi daj pokoj, nemám čas!“ Odpovieme na každú otázku.

Vhodné cvičenia:

1. Vymenovanie určitých kategórií podľa jedného spoločného znaku „Budeme si rozprávať, čo všetko rastie na stromoch. Ja poviem jedno slovo, potom zase ty, skúsime toho vymyslieť čo najviac.“ Potom zmeníme situácie napr.: kto všetko behá, čo má kolesá, kde žije.
2. Rozlišovanie vecí podľa jedného znaku:
 - a) farby: „Povedz, ktoré veci okolo sú červené?“ (zelené,...)
 - b) tvaru: „Hádaj, čo je guľaté, hranaté, obdĺžnikové,“ ap. (guľaté, hranaté ...tvaru)
 - c) materiálu: „Nájdi, čo je zo skla, dreva, železa,“ atď.
3. Hra: Letí, letí, všetko letí...

4. Vymenujte skupinu slov a dieťa má povedať, čo majú spoločné, čím sú rovnaké (pomenovať veci jedným slovom) napr jablko, hruška, slivka, to je ... ovocie, bicykel, motocykel, lietadlo to sú dopravné prostriedky (oblečenie, nábytok, písacie potreby). Ak dieťa v tomto cvičení zlyháva, pracujeme opačne: „Budeme pomenúvať ovocie, ktoré poznáme, ja jedno, ty jedno“ (dopravné prostriedky, oblečenie atď.)
5. Vytvorenie vety z troch slov. Povieme 3 slová, napr.: „Janko - lopta - hádzať“ a dieťa z nich vytvorí vetu...“Janko hádže loptu.“
6. Rozprávať podľa vybraných obrázkov (Slniečko).
7. Riešenie situácií: „Čo by sa stalo, keby si šiel von v ponožkách?“ (...keby si sa na križovatke nepoobzeral, keby sme šli nakúpiť bez peňazí a pod.). Čo spravíš, keď padneš a rozbiješ si koleno a pod.
8. Povieme vetu s nesprávnym obsahom a dieťa má poznať, čo je tam zle, napr.: „V lete padá sneh, v zime sa chodíme kúpať.“ „Soľ je sladká, cukor je slaný.“
9. Cvičíme poradie ročných období. Vhodné je tiež cvičenie postavenia dní v týždni (mesiacov v roku), pričom dieťa určuje prvý deň, posledný, deň pred, za, medzi určenými dňami.
10. Predmety uložíme do radu, dieťa si ich má zapamätať. Po zakrytí ich vymenúva v zachovanom poradí. Začíname so štyrmi predmetmi /obrázkami, geometrickými tvarmi, hračkami, číslami, predmetmi/ a postupne počet zvyšujeme na osem.
11. Doplnovanie vynechaného okienka v riadku, napr. *kvet, dom, slnko, kvet, ?...*

MATEMATICKÉ PREDSTAVY

Cieľom týchto cvičení je zvládnuť základy na utváranie matematických pojmov. Nacvičujeme porovnávanie veľkostí, porovnávanie množstva (pojmy rovnako, viac, menej), porovnávanie priestorových a časových vzťahov. Orientácia v počte do 10.

Vhodnými hrami sú:

Človeče nehnevaj sa, Domino, triedenie predmetov podľa veľkosti, množstva, tvaru, počtu ap.

1. Určovanie množstva: Pripravíme pred dieťa 2 hrbky gombíkov, kociek atď. Pýtame sa: „Kde je viac?...Kde je menej?“ Nezabudnime na 2 hrbky s rovnakým počtom.
2. Porovnávanie množstva pomocou grafického znázornenia: Nakreslíme pod seba niekoľko koliesok (10), vedľa potom niekoľko štvorčekov tak, aby dieťa jednotlivé dvojice mohlo spájať čiarami. Po spojení sa pýtame: „Ktorých obrázkov je viac?“ Pri nerovnakom množstve zostanú nadpočetné nepárne obrazce a dieťa si názorne uvedomuje pojem množstva.
3. Hráme: „Človeče, nehnevaj sa“ (Cvičenie orientácie v základnom počte do 6).
4. Na voľný list papiera nakreslíme kolieska, štvorce, trojuholníky. Jeden z nich vždy vyplníme určitým počtom bodiek napr. štvorec dvoma, koliesko troma,

trojuholník štyrmi. Dieťa potom ostatné voľné obrázky dopĺňa rovnakým počtom bodiek.

5. Nakreslíme určitý počet geometrických obrazcov na jeden riadok vedľa seba (napr. 5 koliesok, pod to na ďalší riadok 3 štvorce a pod.) a dieťa potom nakreslí rovnaký počet samo.

6. Cvičíme pojmy hore, dole, uprostred, vezmeme nejaký predmet a dávame ho na rôzne miesta stola. Dieťa hovorí: „Je na stole, je pod stolom“ a pod.

7. Nakreslíme jednoduchý obrázok alebo vodorovnú čiaru a na ňu farebné kolieska, iné pod ňu a dieťa hovorí: „Je nad čiarou, pod čiarou.“ Rovnako môžeme použiť jednoduchý obrázok z detskej knihy či časopisu („Povedz mi, čo vidíš hore...“ „Kde je nakreslený na obrázku?“)

8. Orientácia v číselných vzťahoch do 10 (pojmy viac, menej).

9. Pripravíme si 3 papiere. Na 2 krajné nedáme nič a na prostredný 4 gombíky. Na prvý voľný papier potom dá dieťa menej gombíkov ako je na prostrednom, na tretí gombíkov viac.

10. Zoradíme do radu 10 kociek rôznych farieb a pýtame sa: „Koľká kocka je červená?“ „Podaj mi štvrtú kocku!“ (piatu, druhú, poslednú, hneď za prvou, hneď pred treťou, všetky za druhou, všetky pred štvrtou a pod.).

11. Pokúšame sa navodiť základné početové operácie pomocou názoru. „Keď máš 2 kocky (dieťaťu kocky najprv skutočne dáme), koľko budeš mať kociek, keď ti jednu pridáme?“ (vezmeme). Použijeme 10 kociek. Ak dieťa pomocou kociek pochopí podstatu sčítania a odčítania, skúšame to isté, ale bez kociek.

Vhodná literatúra pre deti predškolského veku

Labinová Hertlíková, Zuzáková: Cvičíme si rúčky poľahučky, Nácvič jemnej grafomotoriky pre predškolákov (Didaktis)

- Tarábková: Moje krôčiky ku škole. Rozvoj zmyslového vnímania, myslenia, jemnej motoriky a sústredenia pre deti vo veku 4 – 7 rokov (Didaktis)
- Tarábková : Moje krôčiky ku premýšľaniu. Rozvoj logického myslenia, vytrvalosti a pozornosti detí vo veku 4 – 7 rokov (Didaktis)
- Šimonovy pracovné listy 1-14 (Portál)
- Nováková: Čary – máry predškoláka (NOMI)
- Loffel: Už to mám. Hra s číslami (EGMONT)
- Nováček, Lumtzer: Písanka škôlkára (NOMI)
- Filčík: Peter a Hanka čakajú návštevu (Albatros)
- Vančurová: Filip berie rozum do hrsti
- Vančurová: Bystrozraký Filip
- Vančurová: Filip detektívom
- Veberová, Černá: Čo k tomu patrí (Albatros)
- Veberová a kol.: Tešíme sa do školy (Albatros)

Houška, T.: Škola hrou